

PULA IMVULA

GROWING FOOD • PEOPLE • PROSPERITY

Sonobolomo le dinawa tsa soya: Ho molemo ho hlophisetsa sehla se latelang esale pele

HA SE HO POTLAKA HAHOLO HO QALELLA HO HLOPHISETSA DIJALO TSA SEHLA SE LATELANG. HO MOLEMO HO HLAHLOBA HORE HO TLA HLOKEHA TJHELETE E KAE LE HORE E TLA BATLEHA NENG. TSHEBETSO YA TLAHISI YA SONOBOLOMO KAPA SOYA E TLA BONTSHA HORE HO HLOKEHA ENG LE HORE HO HLOKEHA BOKAE.

Ho hlophisetsa sehla se latelang ho lokela ho qala ka kgonahalo ya mahlkore a fapaneng a kenyelsetsang mesebetsi ya tlahiso ya selemo sena e sebeditseng hantle le e sa sebetsang hantle. Lehlakore ka leng le lokela

*Pietman Botha, Mophehisi hoPula
Imvula. Romella e-meile ho
pietmanbotha@gmail.com*

ho hlophiswa ho ya ka mofuta wa seja, bokgoni esita le se neng se jetswe masimong ao. Kenyeletsa thibelo ya lehola moralong oo. Hopola ho kenyelsetsa ditlamorao tsa phetolo ya dijalo, mohlala; tlahiso e atlehileng ya poone e latelang dinawa tsa soya.

LENTSWE LA...

Johan Kriel

KA LETSATSI LA 26 HLAKUBELE 2020 HO BILE LE PETHO E KGOLLO BOPHELONG BA BAAHI BOHLE BA AFRIKA BORWA HA BA NE BA HLASELWA KE COVID-19. KA POTLAKO KEHA RE BA LE NAKO YA THIBELO – HA THIBELWA MOTSAMAO WA BATHO KA BOLOKOLOHI, HO KOPANA LE HO BOKANA HA BATHO KAPA HO SEBELETSA KA HARA DIOFISI. DIKOLO DI ILE TSA KWALWA MME BAITHUTI BA SE KE BA HOLA BA BONWA KA HARA DIKHEMPASE.

Re ile ra ithuta ho rwala dimaske, ho hlatswa le ho nyanyatса matsoho ka nako le nako ka dithibalamalwetse. Difofane di ile tsa emiswa mme malapa a thibela ho tjakelana. Batho ba ile ba bonwa ka sewelo ha motho a ne a lokela ho ya lebenkeleng ho a reka thepa ya bohlokwa jwaloka kerosari. Ha o ne o thimola kapa o thetha sekgothela feela, batho ba ne ba emella thoko ho wena.

Ka yona nako ena, beng ba mapolasi ba ile ba sokola. Mosebetsi wa polasi o ne o tshwanelo ho tswela pele, hobane mosebetsi ha o eme. Ka lehlohonolo temo e ne e ananelwa e le tshebeletso ya bohlokwa, hobane themothuo ke e e nngwe ya dikgwebo tsa bohlokwa ka ho fetisisa ka hara naha. Ka ntlo ho yona, re ne re tla tobana le tse latelang: Diraka tsa mabenkele tse hlokang dijо – ha ho ditholwana le meroho e foreshe. Ho ne ho ke ke ha ba le motho ya ka rekang nama ya nku, nama ya kolobe kapa ya kgoho. Lenane la dijо tsa hoseng le ne le tla lhalhella le se na beikhono le mahe kapa yona papa. Ka yona tsela e jvalo, kopi ya teye kapa kofi e nang le lebese di ne di tla ba siyo ka hodima sejana le tsona.

Ka ntlo ho dijо o ke ke wa phela, mme batho ba lapileng ke batho ba dulang ba halefile. Temo e molemo haholo bakeng sa pholohya naha ya rona. Mona Afrika Borwa, bahlahisi ba dijо ke bona ba moleng o ka pele, ba molemo ka ho fetisisa. Le hoja komello le phetophetohya maemo a lehodimo di etsahala ebole eka ha di a fella, bahlahisi ba dijо tshwenywa le ho bolawa mapolasing (difaboriking tsa dijо) ka letsatsi le letsatsi. Boshodu ba mehlape bo thefula le ho theola tlahiso ya bahlahisi ho ya tlase. Tlhabollo ya naha e fetohile lepatlelo la papadi ya dipolotiki – ka ntlo le ho nahana hore ho ka etsahala eng haeba e sa etsetswa morallo ka tshwanelo le ho phethahatswa.

Hopotsa batho ba haufi le wena hore dijо tse dijaneng tsa bona le tse dirakeng tsa mabenkele di tswa kae. Rapelang hammoho jwaloka lelapa bakeng sa beng ba mapolasi bohle esita le basebetsi ba polasi bao – le ka ntlo ho diphetephesto tsohle – ba dulang ba etsa bonneta ba hore ho na le dijо hodima tafole.

E le ho etsa bonneta ba hore ho na le tshireletso ya dijо mona Afrika Borwa, beng ba mapolasi ba lokela ho sebetsa hammoho mme ba sebetsa hammoho le mang kapa mang. ■

Sonobolomo le dinawa tsa soya...

Ditjhelete tsa tlahiso bakeng sa selemo se latelang sa tlahiso di lokela ho ba teng ka Phupu sona selemong sena. Ho lokela ho be le ditjhelete tsa kgetho ya mofuta wa mobu, tokiso ya mobu taolo le phediso ya lehola nakong ya mariha esita le dintlhа tse ding tse hlokeheng. Ho molemo ho tseba le ho utlwisa hore tokiso ya mobu e na le sekgahta ho tlahiso e latelang ya dijalo. Etsa bonneta ba hore ha ho tshelwa kalaka ha e na ba le ditlamorao tse mpe ho dijalo tse tla jalwa.

DITEFELLO TSA DITLHAHISO TSENA

Ho na le melawana ya tlwaelo bakeng sa ho fumana tlahiso tse hlokeheng.

Peo: Ho bobebе ho tseba ka theko ya sonobolomo le dinawa tsa soya. Sonobolomo e ka jalwa ka bongata ba dimela tse pakeng tsa 30 000 le 45 000 ho ya ka hektara e le nngwe, empa ikopanye le moemedi kapa morekisi wa peo. Ka thuso ya kaletiba e jetsweng, bongata ba dimela ka hektara le ditshenyehelo di ka lekanya. Boemong ba soya, o lokela ho sebeletsa ho bongata ba dimela tse 250 000 ho isa 500 000 ho ya ka hektara ka tlahiso e phahameng ya ho fihla ho 400 000 bakeng sa dijalo tsa bokgoni bo phahameng tse fepetsweng haholo ke pula.

Monontsha: Theko ya monontsha e thata ho lekanya empa e ka kgo-neha. Mokgatlo wa Menontsha wa Afrika e ka Borwa o phatlalatsa kgafetsa ditshwantsho tsa tshebediso ya monontsha ho ya ka sejalo. Tadima **Theibole ya 2** (leqepheng la 5) bakeng sa dimatlatfatsi tsa mefuta e fap-neng ya dijalo. Ditshwanelo tsa dimatlatfatsi tsa dimela (kg/ha) bakeng sa sonobolomo ho mofuta wa mobu o lehlabathe o nang le diphesente tse 15% ho isa 20% di bontshwa ho **Theibole ya 3** (leqepheng la 5). Ka dintlhа tsena ikopanye le morekisi wa monontsha mme o batle mofuta wa monontsha o hlokeheng esita le ditheklo tsa ona. Dintlhа tse ntja tsa mofuta wa mobu di tla thusa haholo mme tsepamiso e nepahetseng e ka etswa.

Sefedisa lehola le disenyi: Lenaneo la hao la phediso ya lehola le disenyi le tla fetoha ho ya ka mofuta wa sonobolomo kapa dinawa tsa soya tse jetsweng. Haeba kaletiba ya Clearfield Plus e jetswe lenaneo le tla fetoha ho kaletiba e tlwaelehileng. Hang ha kaletiba e jalwang e se e kgethile, etsa hore morekiseti wa hao wa difedisalehola le disenyi a etele masimo a hao mme ka tsebo ya hae o tla kgona ho ba le tsebo e hlakileng ya hore lenaneo leo le tla batla bokae. Ho sa natswe sejalo sefe kapa sefe, lenaneo la thibelo ya lehola le lokela ho thibelo ho ata ha lehola kapa mefuta ya lehola ka hore lehola le tla ba le sekgahta se sebe masimong a hao.

Dezele le mosebetsi wa tokiso: Dezele le mosebetsi wa tokiso le tsona di ka balwa ka tsela e kgotsotsang e tshepehang. Jwaloka molao o moholo wa mesebetsi ya tlahiso, ho tla sebediswa 75 dilitara tsa **dezele**. Sebedisa theko ya hona jwale ya petrolo mme o tla be o le haufi le theko ya nnete e tshwanelehang. Kamehla ho na le kamano pakeng tsa theko ya **dezele** le tokiso le paballo. Ha o eketsa ka 10% thekong ya hao ya petrolo, e lokela ho ba haufi le ditshenyehelo tsa tokiso le paballo tse hlokeheng. Ditshenyehelo tse ding tse jwaloka ho aha lerako le inshorensen ya kontraka ya mosebetsi le tsone di lokela ho kenyelletswa.

Phapano pakeng tsa lekeno le ditshenyehelo tse ka balwang ke moedi o moholo wa tlahiso ya dijalo. **Theibole ya 1** e bontsha moedi o moholo o lebeletsweng bakeng sa bajete ya dijalo tsa sonobolomo le poone ho ya ka ditlhahiso tse fapaneng bakeng sa mabatowa a bophirimela le botjhabelo a tlahiso. Hona ho fana ka kakaretsa ya ditekanyetsa tse otlolohileng ka ho fetisisa. Balemhi ba ka sebedisa hona e le mohlala wa ho fumana ditjeo tsa poone, dinawa tsa soya le sonobolomo esita le moedi o moholo wa dijalo. Hopola hore haeba moedi o moholo o sa loka, kgonahalo ya hore dijalo di tla ba le phaello ha e tshepise ho hang. Lekola botjha ditshenyehelo mme o etse diphetohya tse tshwanelehang.

Lebatowa la Bophirimela						
Moralo wa theko ya dihlahiswa bakeng sa naha ya komello	Bt Poone			Sonobolomo		
Theko ya palohare ya Safex (R/t), Phupu 2021 (poone)/Hlakubele 2021 (sonobolomo)	R3 200			R8 000		
Dithekero tsa jwale tsa polasi bakeng sa boleng bo phahameng (R/t), ditshenyehelo tsa mmaraka wa Safex	R2 946			R7 746		
Sethibelaleh Thibelo ya lehola	3,0	4,0	4,5	1,25	1,50	1,75
Boleng bohole ba tlhahiso (R/ha)	R8 838,06	R11 784,08	R13 257,09	R9 682,53	R11 619,03	R13 555,54
Ditshenyehelo tse ka fetohang tse otlolohileng mme tse lekaneditsweng (R/ha)						
Peo	R980,44	R980,44	R1 089,38	R502,71	R502,71	R502,71
Monontsha	R1 586,60	R2 115,47	R2 379,91	R987,00	R1 153,11	R1 243,58
Kalaka	R176,49	R176,49	R176,49	R176,49	R176,49	R176,49
Petrolo	R1 066,65	R1 106,42	R1 126,31	R892,36	R906,06	R919,75
Tokiso	R727,83	R735,71	R739,64	R625,82	R627,79	R629,76
Sethibelalehola	R935,51	R935,51	R935,51	R197,60	R197,60	R197,60
Phediso ya disenyi	R405,47	R405,47	R405,47	R48,83	R48,83	R48,83
Inshorensen ya tlhahiso	R346,30	R461,74	R519,45	R142,75	R171,30	R199,85
Kgetho ya mabele	R634,11	R706,06	R753,18	R229,45	R244,17	R254,28
Kotulo ya selekane	R570,00	R570,00	R570,00	R470,00	R470,00	R470,00
Tshepo ya kotulo	R79,93	R106,58	R119,90	R145,03	R174,04	R203,04
Ho fafatsa bokahodimo ba dijalo	-	-	-	-	-	-
Mosebetsi o bobebé	-	-	-	-	-	-
Phaello ya tlhahiso (R/ha)	R369,09	R410,97	R438,40	R209,90	R223,37	R232,62
Ditshenyehelo tsohle tse abilweng tse otlolohileng (R/ha)	R7 878,42	R8 710,85	R9 253,63	R4 627,94	R4 895,47	R5 078,51
MEEDI/ha pele ho mmaraka le tshenyehelo yohle (R/ha)	R959,64	R3 073,23	R4 003,46	R5 054,59	R6 723,56	R8 477,02

Lebatowa la Botjhabela						
Moralo wa theko ya dihlahiswa bakeng sa naha ya komello	Bt Poone			Dinawa tsa soya		
Theko ya palohare ya Safex (R/t), Phupu 2021 (poone)/Hlakubele 2021 (sonobolomo)	R3 200			R7 800		
Dithekero tsa jwale tsa polasi bakeng sa boleng bo phahameng (R/t), ditshenyehelo tsa mmaraka wa Safex	R2 904			R7 740		
Sethibelaleh Thibelo ya lehola	4,5	6,0	7,0	1,75	2,00	2,50
Boleng bohole ba tlhahiso (R/ha)	R13 068,90	R17 425,20	R20 329,40	R13 544,69	R15 479,64	R19 349,55
Ditshenyehelo tse ka fetohang tse otlolohileng mme tse lekaneditsweng (R/ha)						
Peo	R1 828,57	R2 351,01	R2 873,46	R1 155,96	R1 155,96	R1 155,96
Monontsha	R2 550,03	R3 361,89	R3 903,13	R2 100,98	R2 364,21	R2 364,21
Kalaka	R233,50	R233,50	R233,50	-	-	-
Petrolo	R935,69	R995,35	R1 027,62	R836,60	R850,30	R870,18
Tokiso	R743,37	R755,77	R764,03	R559,50	R561,57	R565,70
Sethibelalehola	R1 457,49	R1 457,49	R1 457,49	R1 323,87	R1 323,87	R1 323,87
Phediso ya disenyi	R889,64	R889,64	R889,64	R372,72	R372,72	R372,72
Inshorensen ya tlhahiso	R227,42	R303,23	R353,77	R223,94	R255,94	R319,92
Kgetho ya mabele	R741,94	R872,03	R972,27	R275,36	R289,99	R298,47
Kotulo ya selekane	R570,00	R570,00	R570,00	R680,00	R680,00	R680,00
Tshepo ya kotulo	R438,01	R584,02	R681,35	R432,29	R494,04	R617,55
Ho fafatsa bokahodimo ba dijalo	-	-	-	-	-	-
Mosebetsi o bobebé	-	-	-	-	-	-
Phaello ya tlhahiso (R/ha)	R534,76	R628,52	R700,78	R386,64	R407,18	R419,10
Ditshenyehelo tsohle tse abilweng tse otlolohileng (R/ha)	R11 150,42	R13 002,44	R14 427,04	R8 347,86	R8 755,77	R8 987,68
MEEDI/ha pele ho mmaraka le tshenyehelo yohle (R/ha)	R1 918,48	R4 422,76	R5 902,36	R5 196,82	R6 723,87	R10 361,87

Kgwebo ya hao e batla diqeto tse lokileng

DIQETO KE KAROLO YA BOPHELO BA RONA BA LETSATSI. BORAMAPOLASI KA NAKO LE NAKO BA TSWELA PELE HO TOBANA LE DITABA TSE BATLANG HORE HO ETSWE QETO. HO ETSA QETO HO BOLELA HO KGETHA PAKENG TSA MAHLAKORE A FAPANENG A KETSO MME HONA HO KA BAKA HORE KETSO E ETSWE.

Lehlakoreng la kgwebo ho eta qeto ke o mong wa mesebetsi e qobellang hore ho be le mesebetsi ya ho etsa moralo, ho hlaphisa, ho phethahatsa le ho laola. E mong le e mong o batla ho etsa phaello e tshwarellang mme diketso tsa rona di na le tshwaetso hodima katileho ya kgwebo ya rona. Ka tsela e jwalo, diqeto tsohle qetellong di tla ba le tshwaetso bakeng sa phaello ya kgwebo ya rona.

KGATO KA KGATO

Ho sebedisa mokgwa wa tshebetso wa kgato ka kgato ho ka o thusa ka tshebetso ya ho etsa qeto. Mokgwa ona o ka sebediswa diqetong tse bobabe le tse thata ka ho fetisisa. O eketsa menyeta ya hore o tla kgona ho etsa qeto e lokileng ka ho fetisisa.

1. **Hlwaya bothata/phephetsos/monyetla** o bo hlahise kapa o bo hlahose ka tshwanelo. Bothata bo hlahositweng hantle, halofo ya bona e se e rarolotswe. Fumana dintlha tsohle tse amanang le bothata bo loke-lang ho rarolla ka nepo. Ho molemo ho bontsha phapano pakeng tsa mathata a ‘manyenyane’ le mathata a ‘maholo’. Ka makgetlo a mangata ho sebediswa nako e ngata haholo ho feta tekano le matla ho leka ho rarolla mathata a manyenyane a hlileng a se nang tshwaetso e kgolo hodima diphetlo tsa kgwebo ya polasi.

Marius Greyling, Mophehisi ho tsapula Imvula. Romella emeile ho mariusg@mrgacc.co.za

2. **Fumana dintlha.** Bokella dintlha tse ngata tse tshwanelehang, dintlha tse ding, maikutlo le ditlhokomelo tse kgonehang ho kgona ho rarolla bothata. Ho ba le dintlha tse ngata ho etsa hore ho be betere ho wena ho etsa qeto e lokileng.

3. **Theha mefuta e fapaneng ya tharollo.** Sebedisa dintlha tse tshwanelehang ho theha mefuta e fapaneng ya tharollo ya bothata. Bula kelelo mme o se ke wa ipehela feela mekgwa e tlwaelehileng e itseng ya ketso. Etsa hore mohopolo wa hao o bulehe leha ho bonahala hore monahano wa hao o ke ke wa sebetsa, kapa ha o o amohele. O se ke wa lahla monahano ka ntle le hore o o batlisise hantle. Balaodi ba bangata ba hlahisitse ditharollo tse ntle tsa mathata hobane ha ba a ka ba thibelwa ke se bonahalang eka ha se kgonehe ka nako eo. Ntlha e nngwe ya bohlokwa ke ho qoqa ka diketso tse fapaneng le batho ba bang e le ho fumana maikutlo a bona. Keletso ya bohlokwa: kamehla leka ho theha bonyane mefuta e meraro ya tharollo.

4. **Hlahloba mekgwa e meng.** Hlokomela tse lokileng le tse sa lokang ho mokgwa ka mong ka hloko – mme kamehla nahana ka bajete ka hara kelelo ya hao.

5. **Etsa qeto.** Ena ke kgetho e imameletsweng pakeng tsa mefuta e meng e fapaneng. Hangata ena ke kgato e thata bakeng sa tshebetso ya ho etsa qeto hobane kgetho ya ketso e nepahetseng e lokelang ho kgethwa, ha e fumanehe habobebe. Ho feta mona, diqeto tse ngata di na le sekgaahlha ho bokamoso mme hona ho bolela hore e jere dikotsi.

6. **Phethahatsa qeto.** Kgetho ya mokgwa wa bohlokwa ha e na ba le diphetlo tse hlokehah haeba kgetho e sa phethahatswe ka ho hlaphisa batho kapa mehlodi e meng ya thepa.. O sebedisitse nako le matla ho etsa qeto, ke hobaneng ha o sa e etse?

7. **Hlahloba tshebediso.** Na e ne e atlehile? Na e ne e ka etswa ka tsela e fapaneng? Tshebediso e lokela ho sekasekwa nakong ya kgato ya yona tshebediso eo le kamora hore ketso e phethelwe. Balaodi hangata ha ba tsotelle kgato ena ya bohlokwa ya ho qetela ka bottlalo. E etse mme o lekole tshebediso ya qeto ya hao – ke tsela e le nngwe ya ho fumana boiphihlelo. Lekola ketso ya hao e le ho tseba hore o entse qeto e nepahetseng kapa qeto e sa lokang. Haeba sena se sa etswe, menyeta ya bohlokwa e a lahleha ho etsa ditlhophisobotjha kapa ho ithuta ka katileho kapa diphosost tse nako e fetileng.

Ho etsa qeto ho tshwaetwa ke boiphihlelo ba hao, tsebo ya hao ya mesebetsi, mangolo a hao a thuto /kwetliso, tshekamelo ya maikutlo a hao mabapi le kgonahalo ya dikotsi, ditjhelete tsa hao le bajete ya hao, nako ya ho rarolla bothata, mehlodi e fumanehang, ho ba teng le ho tshephahala ha dintlha. Dintlha tsena di ka mme di tla qobella mohopolo wa hao ho hlahisa qeto.

Dikgato tsena di sebetsa qetong efe kapa efe ho sa tsotellwe moedi le boholo ba bothata / phephetsos esita e bohlokwa ba yona. Tseba hore qeto e nngwe le e nngwe eo o e etsang, ho sa natswe boholo ba yona e tla ba le tshwaetso kgwebong ya hao, haholoholo ditjheleteng tsa hao.

Hopola: Kgwebo e atlehileng e batla hore ho etswe diqeto tse lokileng ka makgetlo a mangata kamoo ho ka kgonehang. ■

Phapano pakeng tsa diqeto tse lokileng le tse sa lokang nakong ya tshebetso ya tlhahiso e ka bonahala mohlaleng ona.

MMESA KE NAKO E NEPAHETSENG YA HO HLAHLOBA KATLEHO KAPA BOFOKODI BA TSAMAIISO KAPA DINTLHA TSA TLAHISO TSE AMANANG LE HO JALA POONE HA HAO KA SELEMO SA 2020/2021. DIJALO TSA HAO E KA NNA YABA DI SE DI KOTUTSWE KAPA EBE DI SE DI LE BO-EMONG BA HO KOTULWA, KA TSEL A E JWALO TLHOPHOLLO E JWALO BAKENG SA HO NTLAFATSA TOKISETSO YA HAO YA HO JALA, HO JALA, DIKGATO TSA KGOLO, HO KENYA PEO MOBUNG LE DIKGATO TSA KOTULO LE TSONA DI KA PHE-THAHATSWA KA BOTLALO.

MONA RE FUMANA DINTLHA TSA BOHLOKWA TSE LOKE-LANG HO HLOKOMELWA

Lekeno le ka fumanwang le theko

Kotulo ya poone bakeng sa Phupu 2021 ho Safex e ka hweba ho a fihla ho R3 400 tone ka nngwe. Ka tlase ho palohare ya ditshenyehelo tsa dipalangwang tse pakeng tsa 'theko e potlakeng' kapa 'theko e ka mokotlaneng' e fanwang ke mohwebisani le wena wa lehae e ka fihlella maemong a pakeng tsa R2 900/tone ho isa ho R3 000/tone. Ena e tla ba theko e kgotsofatsang haholo.

O lokela ho etsa tlhahlobo e feletseng ya se fumanehang. Mokgwa o phethahetseng o hlilositswe kgatisong ya Lwetse 2020 ya Pula Imvula. Botsa moreki wa hao wa phofo hore ho ka nehelanwa ka theko e kae. Ka ho sebedisa tekanyetso ya hao ya kuno le theko, lekeno le ka tlhahiswang le ka sebediswa ho etsa moral o wa ditlhahiso tsa hao le ditshenyehelo bakeng sa selemo sa tlhahiso sa 2021/2022.

Moral o wa tlhahiso – re kgutlelo metheong

Lekola bohlwahlwba hao ba bokgoni ba ho hlophisa na, ekaba e etswa ka tsel a e tlwaelehileng kapa ka tsel a ya mokgwa o fokolang wa temo. Ipotse hore na o jadile ka nako ho ya ka molemi ya nepahetseng mme wa fela wa fumana sehlopha se rerilweng sa dimela. Bongata bo nepahetseng ba dimela bakeng sa molemi ka mong ke ntho ya bohlokwa haholo e le hore bonyane bo lebeletsweng ba seqo ka seng se bohareng sa semela ka seng se ka kotulwa. Jwaloka mohlala kapa mosupatsela, bongata ba dimela tse 20 000 ho ya ka hektara e le nngwe ya diqo tsa boima ba 180 g le 120 g ya semela ka seng e ka tlhahisa 6 ditone/heketara. Dijalo tsa hao tsona di tlhahisa jwang?

Richard McPherson, Pula Imvula
contributor. Romela imeile ho
richard@agrimetrix.co.za

Monontsha

Ha o etsa tekanyetso ya dijalo ka kgwedi ya Mmesa kapa hamorao, lekola dijalo ho ya ka boleng ba botala esita le matshwao afe kapa afe a ho bontsha ho fokola ha *nitrogen*, *sulphur*, *potassium* kapa *phosphates*. Etsa qeto hore na lenaneo la monontsha le ka ntlafatwa na. Bonyane bo ka bang 15 kg ho isa ho 20 kg ba *nitrogen* (N), 3 kg ho isa 5 kg ya *phosphate* (P) ka tone e le nngwe ya phofo di lokela ebe di sebedisitswe. Ho ya ka mokgwa ona wa ho na ha pula, beng ba bang ba mapolas ba ne ba sa kgone ho sebedisa *nitrogen* e ekeditsweng e tshwanelehang. Batlisisa hore fokoditse kapa o ekeditse haholo monontsha bakeng sa dijalo tse tlhahisitsweng.

Phediso ya lehola le disenyi

Hlahloba bohlwahlwba lenaneo la hao la taolo ka metjhini kapa ka dikhemikhale.

- Na dilihaiswa di ne di sebetsa hantle ho fokotsa kapa ho fedisa lehola?
- Na bokgoni ba ka ba ho fafatsa bo ne bo namme haholo ka ho lekana ho akaretsa dijalo tsohle selemong sa mongobo wa dipula?
- Na disenyi tse fokodisang dimela tse nyenyane le dimela tse ding tse tlhahiseng diqo di ne di fediswa ka nako?

QETELLO

Ho eketsa dintlha tse na tse boletseng ka hodimo tsa tlhahiso, batlisisa dintlha tse ding tsohle tsa tlhahiso ya hao le moedi wa moral o phihlello ya tsa ditjhelete jwaloka inshorene ya dijalo, kotulo, mebaraka, ditokiso le paballo ya thepa esita le thepa eo e leng ya hao kapa e kadimilweng ka leihlo la tekodiso le patlisiso. Hona ho tla o thusa ho ntlafatwa mabaka le tsamaiso bakeng sa dijalo tsa nako e tlang. Ka kopo aksa tadime diatikele tse fetileng tsa Pula Imvula bakeng sa dintlha tse ding tse feletseng, tse tlhahisitsweng ke banyehedi ba bang, mabapi le ntlha efe kapa efe ya tlhahiso haeba e hlokeha. ■

Sonobolomo le dinawa tsa soya...

2

Ditshwantsho tsa dimatlafatsi tsa menontsha ya poone, sonobolomo le dinawa tsa soya.

Sejalo	Dimatlafatsi ho ya ka tone ya tlhahiso (kg)					
	Mabele			Semela sohle (furru/letsete)		
	N	P	K	N	P	K
Poone	15	3	4	27	4,5	20
Sonobolomo	25,8	1,9	8,5	67	7,1	96,1
Dinawa tsa Soya	60	7	19	90	8	25

3

Ditshwanelo tsa dimatlafatsi tsa semela (kg/ha) bakeng sa mobu o lehlabathe o nang le 15% ho isa 20% ya diphesente tsa letsopa ho tlhahisa sonobolomo maemong a merero e fapaneng ya tlhahiso.

Dimatlafatsi tsa semela	Per 1 t	Per 1,5 t	Per 2,5 t
Nitrogen (N)	10 kg	20 kg	60 kg
Phosphorus (P) 15 mg/kg - 20 mg/kg (Bray)	7 kg - 9 kg	10 kg - 12 kg	16 kg - 21 kg
Potassium (K) 60 mg/kg	7 kg	10 kg	18 kg

Botsamaisi bo molemo

BAKENG SA PHEPO E NANG LE PHAELLO

SEPHEO SA HO FEPA DIKGOMO KE HO THEHA PHAELLO E TSHWARELLANG LE TJHELETE. DINAMANE TSA TSWADISO KAPA DINAMANE TSE REKILWENG DI KA NONTSHWA KA MOKGWA WA PHEPO. BALEMI BA PALO E TLASE KAPA BA NTSENG BA HLAHELLA BOTJHA BA KA NONTSHA DIKGOMO KAPA DIKAMPONG TSE KGOLOKA HO SEBEDISA DIJO TSE REKILWENG KAPA DIJO TSE JETSWENG LAPENG JWALOKA POONE, DINAWA TSA SOYA LE FURU.

Dintla tse nne tse ikgethileng tse tla baka phaello ya phepo ke tse latelang:

- theko e beilweng ya ho reka dinamane kapa dikgomo;
- theko ya dijo;
- thekiso ya kgomo e phethahetseng; le
- tshebetso ya kgomo ka ho kgothaletswa ke botsamaisi.

Theibole ya 1 e bontsha sebopoho sa ditshenyehelo tsa indasteri. Palballo ya dijo kapa phepo e tshwaetsa phaello le tshebetso ya kgomo ka seabo sa yona ho tshebediso ya dijo, keketso ya boima le bophelo bo botle ka kakaretso. Ditebello tsa tlahiso ya dijo kapa phepo ka kakaretso di tla tshwaetsa phaello ya dijo kapa phepo mme di hlahisitswe ho **Theibole ya 2**.

DINTLHA TSA MOROU HO YA KA PHEPO YA MOTHEO

Palo ya phaello ya tshebetso ya phepo e theilwe hodima moedi wa theko, moedi wa phepo le ditshenyehelo tse ding. Moedi wa theko o keneyletsa phapano pakeng tsa tjhelete ya theko le tjhelete ya thekiso ya kgomo e tshwaetswang ke diphetohlo tsa theko ya nama ya kgomo, le ntlatfatsa ya boleng ba nama eo ya kgomo ka lebaka la phepo. Moedi wa phepo o hlasowa e le phaello kapa tahleheloe entsweng ke phepo ka lebaka ho eketseha ha boima ka lebaka la dijo tse sebedisitsweng kapa tse jelweng. Phepo ya boleng bo phahameng ka theko e tshwanelehang ka ho fetisa, botsamaisi bo lokileng, le tshebediso ya dihlasmoll tsa kgolo di ka ntlatfatsa moedi wa phepo ka ho fihlella ditekanyetso tse phahameng tsa kgolo. Ditshenyehelo tse ding di tla keneyletsa ditshenyehelo tsa tlahelong le ditahleheloe, dipalangwang, phaello hodima kapitale kapa tjhelete, tshebetso le ditshenyehelo tsa ho etsa mosebetsi, ditshenyehelo tsa phetolo ya dijo, tlhokomelo ya bophelo bo botle le mafu.

Bahlahisi ba poone le manamane a hodiswang ba lokela ho etsa qeto ya ho rekisa namane le poone kapa ho fepa manamane poone. Hangata phepo e loketseng namane e feplweng hantle e tla keneyletsa 73% ya poone, 12% ya dithokwa, le 15% ya motswako o batalatsang nama ya kgomo, mohlala, Mafura a nama ya kgomo 33 ho tswa Molatek kapa SB 100 ho tswa Voermol. Hangata namane ya boima ba 230 kg e holang ho fihla ho 460 kg e tla ja 1 380 kg ya dijo ka matsatsi a 150.

MOHLALA WA TSEPAMISO YA THEKO

Mohlalahi wa namane e hodiswang ya boima ba 230 kg ka theko ya R38/kg. Haeba ho sebediswa phesente ya dressing 58%, hoo ho tla bolela hore mohlalahi hantlentle a ka rekisa nama ya kgomo yohle ka R65,52/kg ha theko ya mmaraka bakeng sa nama ya kgomo ya A2/A3 e le R50,50/kg. Hono ho tla baka hore qetellong ho be le kgaello ho moedi wa theko.

D Ngaka Linde du Toit, morupelli e moholo: Department of Animal and Wildlife Science Department of Animal and Wildlife Science mane Yunivesithing ya Pretoria le Pietman Botha, rakgwebo wa tsa temo. Romela imeile ho pietmanbotha@gmail.com

1 Sebopoho sa ditefo tsa phepo e phethahetseng.

Dintla tse bakang ditshenyehelo tsa phepo e phethahetseng	Ditshenyehelo tsohle ho ya ka diphesente
Ditshenyehelo tsa dikgomo	61%
Ditshenyehelo tsa dijo / phepo	28,6%
Tse ka hodimo	8,9%
Dipalangwang	0,7%
Mafu	0,8%

Mohlodi: SAFA, 2019

2 Lethathamo la tse akaretsa tsa phepo e phethahetseng.

Sesosa	Lethathamo
Boima ba pele	220 - 240 kg
Palohare ya dijo tsa letsatsi	10 - 12 kg/letsatsi
Palohare ya kuno ya letsatsi (ADG, kg/letsatsi)	1,5 - 2 kg/letsatsi
*Seabo sa phetolo ya dijo	5:1 to 6:1
Matsatsi a phepo e phethahetseng	90 - 150 matsatsi
Boima bo lebeletsweng qetellong	460 kg
**Phesente ya boima kamora ho hlajwa (otile)	49%
**Phesente ya boima kamora ho hlajwa (qetilwe)	56% - 60% (palohare: 58%)
Mafu	<1%

*Seabo sa phetolo ya dijo ke bongata ba dijo (kg) tse ka hlahiswang 1 kg tsa boima

**Phesente ya tekanyetso e bolela boima ba mmele wa phoofolo e hlabi-lweng kamora hore phoofolo e hlajwe

Moedi wa phepo o balwa e le lekeno le tswang ho boima bo ekeditsweng ba nama yohle ya kgomo hodima ditshenyehelo tsa ho hlahisa boima ba nama yohle ya kgomo. Ho ya ka boima bo nnetefaditsweng qetellong ba 451kg, boima bo ekeditsweng ba nama yohle ya kgomo na-kong ya matsatsi a 130 a phepo e phethahetseng e tla ba 128,20 kg. Ka ho sebedisa theko ya nama yohle ya kgomo ya A2/A3 ya R50,50 lekeno ho tswa ho nama ena ya kgomo e tla ba R6 474,10.

Ditshenyehelo tsa phepo bakeng sa ho hlahisa boima bo ekeditsweng ba nama yohle ya kgomo bo balwa ka ho sebedisa boima bo ekeditsweng

3

Papiso ya phaello ya phepo e phethahetseng.

	MAEMO A Motheo	MAEMO B Theko ya manamane ho ya hodimo	MAEMO C Sekgahla sa phepo ho ditheko tsa moedi ohle	MAEMO D Sekgahla sa ditheko tse phahameng tsa nama ho moedi o hodimo haholo
Boima bo qalang (kg)	230	230	230	230
Kuno ya letsatsi (kg)	1,7	1,7	1,7	1,7
Matsatsi a phepelotso	135	135	135	135
Tshireletso %	58	58	58	58
Seabo sa phetolo ya dijo (FCR)	6:1	6:1	6:1	6:1
Dijo tse sebedisitsweng (kg)	1 380	1 380	1 380	1 380
Theko ya dijo (R/t)	R3 800	R3 800	R5 000	R3 800
Mafu (%)	1	1	1	1
Boima ba qetelo (kg)	460	460	460	460
Boima ba nama yohle (kg)	267	267	267	267
A2/A3 theko ya nama yohle ya phoofolo	R48	R48	R48	R55
Theko ya namane	R25	R38	R25	R25
Tefello ya tshebetso (R/namane)	R95	R95	R95	R95
Theko ya namane	R5 750	R8 740	R5 750	R5 750
Theko ya dijo (R/namane)	R5 244	R5 244	R6 900	R5 244
Lekeno (R/namane), kgaello 1% mafu	R12 678,84	R12 678,84	R12 678,84	R14 538,15
Moedi o moholo	R1 598,84	-R1 391,16	-R57,16	R3 449,15

nakong ya kgolo, seabo sa phetolo ya phepo le ditshenyehelo tsa phepo. Boemong bona ditshenyehelo tsa tsa phepo di tla balwa e le 221 kg (boima bo ekeditsweng) x 6 (FCR of 6:1) x R3,80 (ditshenyehelo tsa phepo /kg) = R5 038,80. Hona ho tla qetella ka moedi wa phepo wa R1435,30.

Moedi ohle wa kuno jwale o ka balwa ka ho sebedisa mokgwa ona wa ho fumana palo ya theko: (moedi wa theko + moedi wa phepo) x palo ya tahleheloo ho sa balellwe ditshenyehelo tse ding jwaloka ho tipa le ho nwa meriana tse ka jang tjhelete e kana ka R100 namane ka nngwe. Tahleheloo e balwa ka diphesente tsa mafu (haeba mafu e le 1% ya dintlhla tsa tahleheloo e tla ba 0,99).

Maemong ana a ka hodimo, moedi ohle o ka fihlellwang e tla ba tahleheloo ya R562,72 ho ya ka namane e le nngwe. Ho fumana moedi o lebeletsweng, ditshenyehelo tse ding tse kenyaletsang lekeno la kuno ho tlalo ho kotara ya bohlano (letlalo le dikahare) di lokela ho kenyaletswa palong eo ya moedi. **Theibole ya 3** e fana ka mehlala e mene e nang le ditheko tse fapaneng tsa manamane, ditshenyehelo tsa phepo le ditheko tsa nama yohle ya kgomo.

Maemo ana a totobatsa bohlakolotsi ba phaello ya phepo e phethahetseng. Ho ya ka dintlhla tsa Theibole ya 3 moedi o phahameng ka ho fetisa bakeng sa maemo a fapaneng o ka fetofetoha. Ho molemo ho se lefe haholo bakeng sa manamane. Bahlahisi ba lokela ho etsa bonnate ba hore theko ya phepo ha e a phahama haholo. Bahlahisi ba lokela ho hlokomela

bareki e le ho fumana theko e betere. Hona ho tla ba le tshwaetso e kgolo ya moedi o phahameng ka ho fetisa.

Ba ka etsa hona ho ya ka buka, empa ha phepo ya namane e hloka bogkoni ba ho hodisa, phaello e tla ba le kgatello e sitwa ho tswela pele hantle. Boleng ba namane bo molemo mme bo na le seabo se seholo bakeng sa phaello ya phepo e phethahetseng – kgomo e holang ka potlako di tla batla phepo e fokoditsweng mme di tla nka matsatsi a fokolang ho phepo e phethahetseng e le ho fihlella boima bo lebeletsweng qetellong.

Melao e meng ya bohlokwa

- Theko ya namane e hodiswang e lokela ho ba tlase ho 65% ya theko ya nama yohle ya kgomo, ya theko ya namane: seabo sa theko ya nama ya kgomo <0,55.
- Ho etsa phaello e feletseng, namane ho phepo e phethahetseng, 1 kg ya nama yohle ya kgomo e lokela ho ba le bonyane boleng ba of 14 kg ya poone. Poone: seabo sa phepo ya nama ya kgomo sa 14:1 le ho ba ka hodimo ho feta moo, ke menyetla e meng hape.
- Moedi wa phepo o lokela ho kgotsafatsa.
- Moedi o nepahetseng wa theko empa e etsahala ka sewelo ho indasteri.
- Mafu a lokela a bolokwe a fokotsehile haholo a le boemong bo tlasetlase. <0,8%. ■

KAROLO YA 2

Kamoo mmaraka wa poone o sebetsang ka teng

ATIKELE ENA KE YA BOBEDI YA LETHATHAMO LA DIKAROLO TSE NNE TSE LEKANG HO SIBOLLA DINTLHA TSA BOHLOKWA TSE NANG LE SEKGAGHLA TSHEBETSONG YA MMARAKA WA POONE. RE TLA TADIMA DIPHETOHO TSA DITHEKO KA LEBAKA LA DIPHETOHO TSA BOHLOKWA TSE KANG DITEKANYETSO TSA PHAPANYETSANO LE DITHEKO TSA DINAHNA TSA MATJHABA.

Theko ya poone mona Afrika Borwa hangata e tshwaetswa ke theko ya poone boemong ba lefatshe lohle, tekanyetso ya phapanyetsano, maemo a thepa le boholo ba peo ya poone boemong ba lehae. Ka lebaka la phapano ya boleng ba poone ya mane Dinaheng tse Kopaneng ha e bapswa le poone ya lehae, phapano ya theko e lokela ho hlophiswa botjha e le hore e nepane le phapano le dintho tse kang ditekanyetso tsa phapanyetsano le ditshenyehelo tsa dipalangwang. Ka lebaka leo, hona ho dumellana le papiso ya ditheko. Theko e hlophisitsweng botjha e bitswa theko ya

Ikageng Maluleke, Setsebi ho tsa tlhahiso temong, Grain SA. Romella emeile ho ikageng@grainsa.co.za

boitlhaloso mme e balwa ho ya ka sebaka sa boitlhaloso e leng Randfontein ha o etsa kgwebo ho Safex.

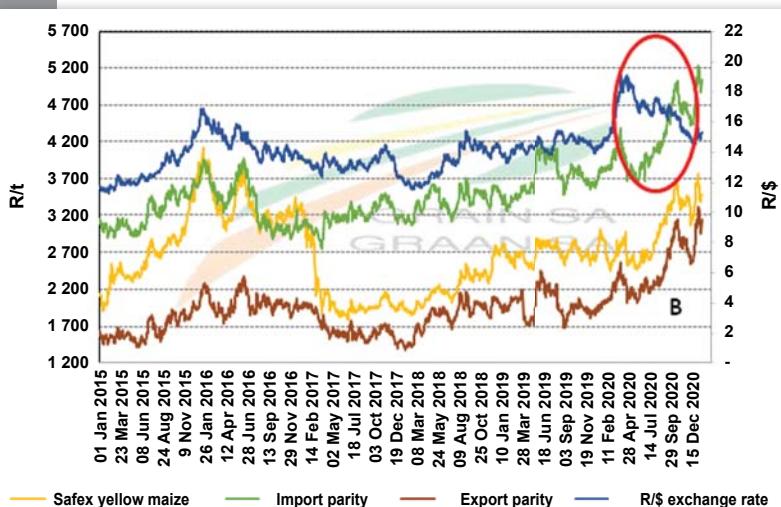
Theko ya koro e fetofetoha pakeng tsa mahlikore a fapaneng haholo, maemo a papiso ya thomello ya ka hare le thomellontle. Ho **Setshwantsho sa 1** ho bontshwa papiso ya theko ya thomello ya ka hare, e leng e ananelwang e le theko e phahameng ka ho fetisia. Mona keha theko ya ho romela poone naheng ya rona ho le theko e tlase ho feta poone e hlahisitsweng ya lehae, ke hore ba silang ba ka rekha poone ka tjhelete e tlase ka ntle ho naha

ya Afrika Borwa. Theko ya papiso ya thomello ya ka ntle ho naha, e leng e ananelwang e le theko e tlase, keha theko ya poone ya lehae e ka hlodisana ka ho lekana le ya matjhaba. Ka mantswe a mang, bahlahisi ba ka rekisa poone ka ntle ho naha ya Afrika Borwa ka theko e phahameng ho feta kamoo ba itokiseditseng ho lefa mona naheng ya lehae.

Haeba phepelo ya matjhaba le maemo a tlhoko le / kapa boleng ba ranta bo theoha kgahlano le dolara, e ba jwale ditheko tsa papiso tsa thomello ya ka hare ho naha di tla phahamela hodimo jwalokaha ho bontshitswe ke ntlha ya A. Boemo ba nnete ba theko ya lehae ya Safex pakeng tsa theko ya maemo a tlase le theko e phahameng e tla itshetleha ka phepelo ya lehae le tlhoko e battlang e tsitsitse boemong ba nako e kgutshwanyane ho isa ho e bohareng. Haeba ho na le maemo a phahameng a thepa mona lehaeng, jwale theko ya lehae e tla theohela maemong a theko e tlase (ntlha ya B). Sephetho se lebeletsweng sa keketseho ya ditheko tsa lefatshe e tla ba keketseho ya thomello ka theko ya papiso ho dinaha tse ka ntle. Hona ho ka baka ditheko tse phahameng tsa lehae tsa poone haeba maemo a lebeletsweng a jwale le/a lebeletsweng a thepa, a be tlase. ■

1

Ditheko tsa USA tsa poone e kgubedu di rometswe Randfontein.

Mohlodi: Grain SA

ho ka eketsa boleng ba kgwebo ya hao

MONNGA POLASI YA JALANG DIJALO TSE RE-KISWANG TSE KENYELETSANG POONE, DINAWA TSA SOYA, SONOBOLOMO, MABELE, MATOKOMANE LE KORO, A KA KGETHA HO FETOLELA HO DIHLAHISWA TSE DING TSA KGWEBO. SE SENG SA DIHLAHISWA TSENA E KA BA HO HODISA DITSUONYANA TSE NANG LE LETSATSI LE LENG E LE HO QALA KGWEBO E NTJHA, HO REKISA NAMA YA KGOHO KAPA HO EKETSA BOLENG BA POONE LE DJOTOLLO TSE DING TSE LENGWANG.

Le hoja kgwebo ya ditsuonyana e tla eketsa boleng ba poone, e lokela ho silwa kapa e thujwe dikotwana. Dinawa tsa soya kapa phofo ya dikuku ya oli ya matokomane le khalsiamo e nepahetseng, difosefeiti le divithamine, di lokela ho eketswa e le ho etsa phepo e lokileng ya ditsuonyana. Ho batla ho le bobebbe ho reka dijo tsa phepo e tsepameng e lekaneng kapa ho hlophisa ho romela poone ho mohlahisi wa phepo ya dikoho e le ho fedisa ditshenyehelo tsa phepo e tswakatswakaneng.

DITSUONYANA TSE HODISWANG TSE KA KGETHWANG

Ditsuonyana tsa motheo tse hodiswang bakeng sa kgwebo tse fumanehang mona Afrika Borwa tse kgethileweng ka ho ya ka lefutso kapa dijini tsa tsona bakeng sa kgolo e potlakileng le phepo e lokileng ke tsa Ross, Cob le Arbor Acres.

Haeba o kgona ho fihlella tshebediso ya inthanete, o ka kopitsa le ho hatisa dingolwa tsa tataiso bakeng sa tlhahiso le maemo a tlhahiso bakeng sa ditsuonyana tse na kgodiso bakeng sa boikgopotso. Di reretswe mohlahisi e moholo ya nang le bodulo ba sejwalejwale le tsona disebediswa; empa maano a tlhahiso a dutse a ntse a tshwana le boemong ba pokello e nyenane ya ditsuonyana tse na nang le matsatsi a 100.

BAFEPEDI

Botsisisa mofepedi ya kgethileweng wa ditsuonyana tse na nang le letsatsi le leng hore ke ditsuonyana tse jwang tse hodiswang tseo a fepelang ka tsona; e le hore o tsebe maemo a bona ke afe bakeng sa ditekanyetso tsa kgodiso le phetolo ya dijo tsa phepo. Direkoto tse feletseng tsa tlhahiso ya hao di lokela ho bolokwa hantle e le hore o tle o kgone ho bapisa diphetlo tsa hao le maemo a lebeletsweng e le ho kgona ho hlahloba hore kgodiso ya dihlapha tsa ditsuonyana e na le mopupsetso bakeng sa maemo a hao.

Ba bang ba batho ba qalang kgwebo ba entse phoso ka ho reka ditsuonyana tse na nang le letsatsi bakeng sa dikoho tsa tlhahiso ya mahe kapa dikoho tse behelang mme ebe jwale ba a makala hore ke hobaneng ha ditsuonyana di sa hole ka potlako kamoo ho tshwanelehang ho ya ka phepo e fepelweng.

Etsa dipatlisiso tsa inthanete bakeng sa bafepedi ba ka tlisang ditsuonyana tsa hao haufi le polasi ya hao ka ho sebedisa tsamaiso e tlwaelehileng e rerilweng ka te-kanyetso e amohelhang ho ya ka tsuonyana ka nngwe bakeng sa sepalangwang. Bahlahisi ba ka palamisa ditsuonyana tse na nang le matsatsi a 100 ka hara le-bokose kapa dihlotshwana tse kenyeltsang ho a fihla kapa ho feta 10 000 mme theko e le tlase haholwanyane haeba o reka haholwanyane.

Ditheko tse badilweng hangata ho ya ka lebokose le tlwaelehileng le nkang ditsuonyana tse 100, le neng le tla ja R8,45 (ho kenyeltswa

Richard McPherson, Pula Imvula
contributor. Romela imeile ho
richard@agrimetrix.co.za

lekgetho la VAT) ho ya ka tsuonyana ka nngwe hape le sepalangwang le thomello ya R75 (ho kenyeltswa lekgetho la VAT) ho ya ka ditsuonyana tse 100 e ba tefo yohle ya R920. Palohare ho ya ka tsuonyana ka nngwe e romeletseng e ba R9,20 ka lebaka leo. Sehlopha sa ditsuonyana tse 500 e tla ba R900 ho ya ka ditsuonyana tse 100 bakeng sa paloyohle ya R4 500 bakeng sa ditshenyehelo tsa R9 ho ya ka tsuonyana ka nngwe.

Tadima www.alfachicks.co.za bakeng sa dintlha tsa bona le manane a ditheko, empa o boele o etse diphiputso ka bafepedi ba bang sebakeng sa heno pele o etsa qeto. Ho molemo ho qala ka boleng bo phahameng ka ho fetisisa. *Alfa Chicks* e bile e bontsha mefuta e fapaneng ya thepa e loketseng bahlahisi ba banyenane le ba baholo.

BODULO

Bodulo bo itshetlehile ka tekanyetso kapa boholo ba tshebetso eo o e re-rileng. Tlhoko ya dihlapha tse mmalwa tsa ditsuonyana tse 100 di fapanahole le tshebetso e bolokang le ho kenyeltsa ditsuonyana tse 1 000 ho isa tse 5 000 ka nako e le nngwe.

PHEPO

Ditsuonyana tse hodiswang di hodiswa ho ba le phepo e lokileng e hlahi-sang diphetlo tsa phepo e fapaneng ya 1,85 kg ya phepo e tswakaneng bakeng sa tlhahiso ya 1 kg ya dikoho tse phelang. Phepo e sebediswang e kenyeltsa motswako o qalang, e be dijo tse hodisang mme qetellong ho tle phepo ya dijo tsa phethelo.

Dipehelo tsa *South African Poultry Association (SAPA)* di bontsha hore ho na le palohare ya theko ya dijo tsa ditsuonyana ya boleng bo ka bang R6/kg. Boima ba kgoho e rekiswang e phelang e ka ba 1,90 kg ho isa ho 2 kg e ka hlajwang ho a fihla sekaleng sa 1,22 kg bakeng sa kgoho e feletseng ka matsatsi a 42. Hona ho tla sebedisa phepo e ka bang 3,5 kg ya dijo ho ya ka kgoho ka nngwe ka tshenyehelo kapa theko ya R21. Boleng ba kgoho e ka ba 1,22 kg ka R25/kg kapa R30,50 boemong ba mohlahisi.

Boemong ba morekisi ba R55/kg, kgoho ka nngwe e ka ba bonyane R67. Ho rekisa dikoho tse phelang ka tjhelete e ka bang R65 kapa dikoho tsa hao tse o di hlabileng ke yona tsela e molemo. Hona ho tla tlisa boleng e le ka nneta bakeng sa poone ya hao kapa ho theha kgwebo e felang e lefa hantle.

Ka kopo hopola hore ditsuonyana di lokela ho entwa bakeng sa ma-lwetse a fapaneng mme di fetjwe divithamine ka nako e badilweng e sa tlowleng.

QETELLO

Jwalokaha ho ka bonwa, meedi ya mohlahisi wa kgwebo e menyenane. Ho molemo ho kgetha ho fepa ditsuonyana tse na a fihla di ba boima ba 2,5 kg mme ebe o tla di rekisa di phela kapa di be kgolwanyane ho feta, ebe di a hlajwa, e le ho fumana haholwanyane ho ya ka mmaraka oo o o lebeletseng sebakeng sa heno. Ho na le kgetho e ntseng e eketseha ya ho reka dikoho tse kgolo malapeng a mangata. ■

DITHEKO TSA PEO YA OLI

di tswela pele ho fokotseha

TLAHISO YA PEO YA OLI KA LEFATSHE LOHLE KA 2020/2021 E LEBELLWA HO FOKOTSEHA HO FETA KAMOO E NENG E LEBELETSWE KA TENG, HAHOLOHOL MALEBANA LE DINAWA TSA SOYA LE TLAHISO YA MATOKOMANE. DITEBELLO TSA TLAHISO YA DINAWA TSA SOYA E FOKODITSWE BAKENG SA DINAH TSE KOPANENG (US), ARGENTINA LE URUGUAY, DI NKELWA SEBAKA KE KEKETSEHO E JWALO YA PEO YA DINAWA TSA SOYA TSA CHINA.

TJHADIMO YA PEO YA OLI YA LEFATSHE LOHLE

Umkhiqizo wamantongomane obekade ulindelekile wahhafulwa ngo-Ditebello tsa tlahiso ya matokomane di fokoditswe ka ditone tse 430 000 tlahisong e fokoditsweng ya US, ha tlahiso ya peo ya sonobolomo ya Russia e lebeletswe ho eketseha.

Dithomello tsa ka ntle tsa peo ya oli ya lefatshe lohle di lebeletswe ho ba bonyane 193 dimiliyone tsa ditone, kamora ho eketswa ka palo e haufi le 1 miliyone ya ditone ya dinawa tsa soya tse ekeditsweng tsa US le dithomello tsa ka ntle tsa peo ya sonobolomo ya Russia. Dithollo tsa peo ya oli ya le tsona di lebeletswe ho phahama haholwanyane ka keketseho e nyenyane ya dinawa tsa soya le dithollo tsa peo ya sonobolomo. Meqekeo ya peo ya oli ka lefatshe lohle le yona e theohile ka lebaka la thepa e fokotsehileng ya dinawa tsa soya mane US le Argentina.

Ditheko tsa thomellontle ya dinawa tsa soya bakeng sa US le Argentina di phahame haholo ka dikgwedi tse latelanang ka Pherekong, di fihlella maemo a phahameng ka ho fetisia esale ho tloha ka Phupu 2014. Ditheko tsa dinawa tsa soya tsa Brazil le tsona di ile tsa latela esale ho tloha ka Pudungwana 2020. Ditheko di nnile tsa phahama ka lebaka la tlhoko e phahameng, thepa e setseng e fetisetwang pele ho tloha ka 2019/2020, le maemo a lehodimo a komello mane Amerika Borwa.

Ditheko tsa phofo ya soya le tsona di tswetse pele ho matlafala ka nako yohle ya kgwedi ya Tshitwe 2020 ka ho bontsha phapano ya ditheko tsa dinawa tsa soya. Ho phahama ha ditheko tsa oli ho tsitlaletse ho tswela pele ka Tshitwe ka lebaka la tlhoko ya oli le ka ntle ho dithibelo tsa

Ikageng Maluleke, Setsebi ho tsa tlahiso temong, Grain SA. Romella emeile ho ikageng@grainsa.co.za

metsamao le ho theoha ha ditheko tsa dinawa tsa soya mane Amerika Borwa. Ditheko tsa oli ya soya tsa Argentina di hlotse tsa US le tsa Brazil, ka lebaka la diketsahalo tsa boipelaetso tsa nako e telele, tse bakileng hore ho be le ditheolelo tse kgolo haholo tsa theko ya oli ya dinawa tsa soya tsa US kgahlano le tsa Argentina esale ho tloha ka Phupjane 2015.

TJHADIMO YA PEO YA OLI YA LEHAE

Ho ya ka kutlwisiso ya ho phahama ya ditheko tsa peo ya oli ka lefatshe lohle ka dikgwedi tse mmalwa tse fetileng, dipeo tsa oli tsa Afrika Borwa le tsona di tsheheditsw, ke hore ho be le ho phahama ha ditheko ka nako tsohle ho tloha ka 2016. Hona ho ba teng le ka ntle ho maemo a phepeloe a ntle ya sonobolomo esita le dinawa tsa soya. Pakeng tsa Pherekong 2020 le Pherekong 2021, ditheko tsa sonobolomo di phahame ka 62% mme ditheko tsa dinawa tsa soya tsona di phahame ka 53%. Ho ya ka Komiti ya Ditekanyetso tsa Peo e leng *Crop Estimates Committee (CEC)*, tekanyetso ya pele ya sebaka bakeng sa peo ya sonobolomo bakeng sa 2021 ke dihekta tse 473 300, e leng 5,4% ka tlase ho dihekta tse 500 300 tse jetsweng selemong se fetileng, mme hona ho ka thusa ho tshehetsa ditheko ho tswela pele. Ho lekantswe hore ho jetswe dihekta tse 806 000 tsa dinawa tsa soya, e leng palo e bontshang keketseho ya 14,33% ha e bapiswa le dihekta tse 705 000 tse jetsweng sehleng se fetileng. Hona ho etsa hore e be sebaka se phahameng haholo ka ho fetisia se jetsweng dinawa tsa soya mona nalaneng ya Afrika Borwa. Hantlentle hona ho ka baka ho theoha ha ditheko, empa leha ho le jwalo ho lebeletswe hore ditheko tsa matjhaba di be le tshehetso nakong e kgutshwanyane ho isa nakong e mahareng, ho ya ka maemo a phepeloe a lefatshe lohle.

HELPING FARMERS STAND AS TALL AND PROUD AS THEIR CROPS

TM © Trademarks of Corteva Agriscience and its affiliated companies.
© 2021 Corteva. 2021/CORP/PI/007DEV

Lenaneo le fetolang bophelo

Ha re ke re tadime mesebetsi ya lebatowa la Lichtenburg (Leboya Bophirimela)

Mongadi R. Pholo ke setho sa kgale sa Grain SA mme ebile ke moemedi wa balemi Komiting ya Phethahatso ya Grain SA. O na le polasi haufi le Mooifontein mane Leboya Bophirimela mme o tataiswa ke setho sa sehlopha sa Lichtenburg sa Grain SA e leng, Du Toit van der Westhuizen. Mona ba tshwre ka thata ba lekanya polantere bakeng sa ho ithophisetsa ho jala.

Mobu ona ke mohlala o mohlala o motle wa mobu o hlophiseditsweng ho jala. Poone e se e jetswe masimong a Mongadi Pholo.

Organ Serema ya tswang ke modulasetulo wa sehlopha sa Itsoseng Study Group. O sebetsa ka thata ho jala peo ya dinawa tsa soya.

Ke lekgelto la pele hore Organ a jale soya ka thuso ya SACTA mme ho tshepisa hore diphetho e tla ba tse ntle haholo!

Bohlokwa ba kopanelo

KHAMPHANI ya peo, e leng Pioneer, e ne e itlame esale kgale hore e tla ntshetsa molemi pele mme ka dilemo tse ngata e ile ya sebetsa ka kopanelo le Grain SA diprojekeng tse ngata tse fapaneng. O mong wa mekgwa eo ba ileng ba tshehetsa balemi ka ona ka nako ya selemo sa 2020/ 2021 e bile ka ho nyehela ka peo ya sonobolomo ho balemi ba ntseng ba hola tshebetsong. Taba ena e ile ya babatswa haholo ke bohole ba e amohetseng.

Molemi Salphanius Motswenyane ke e mong wa ditho tsa nako e telele tsa lenaneo la Ntshetsopele ya Balemi ya Grain SA mme ebile e le setho sa Putfontein Study Group. Tshebetso ya bolemi ba hae e wela mokgahlelong wa Balemi ba nang le Bokgoni ba Kgwebo. Salphanius e bile moamohedi wa mekotla le shome ya peo ya sonobolomo e tswang ho Pioneer.

E mong wa ditho tsa sehlopha sa Putfontein Study Group, e leng molemi Motshibedi Monkwe, o amo-hetse thuso ya peo ya sonobolomo ya Pioneer.

PULA IMVULA

Bahlophisi

GRAIN SA: PRETORIA

PO Box 74087

Lynnwood Ridge

0040

■ 08600 47246

■ www.grainsa.co.za

MOHLOPHISI WA PHATLALATSO

Liana Stroebel

■ 084 264 1422 ■ Ofisi: 012 943 8285

■ liana@grainsa.co.za

MOSEBETSIMMOHO KGATISONG

INFOWORKS

Johan Smit ■ Louise Kunz ■ Elizma Myburgh

■ Joritha Hechter

■ 018 468 2716 ■ johan@infoworks.biz

Lenaneo la Grain SA

la Ntshetsopele ya Molemi

BAHOKAHANYI BA NTSHETSOPELE

Johan Kriel

Foreisetata (Ladybrand)

■ 079 497 4294 ■ johank@grainsa.co.za

Jerry Mthombothi

Mpumalanga (Nelspruit)

■ 084 604 0549 ■ jerry@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8289 ■ Smangaliso Zimbili

Jurie Mentz

Mpumalanga/KwaZulu-Natal (Louwsburg)

■ 082 354 5749 ■ jurie@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8218

Graeme Engelbrecht

KwaZulu-Natal (Dundee)

■ 082 650 9315 ■ graeme@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8287 ■ Nkosinathi Mazibuko

Luke Collier

Eastern Cape (Kokstad)

■ 083 730 9408 ■ luke@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8280 ■ Luthando Diko

Liana Stroebel

Western Cape (Paarl)

■ 084 264 1422 ■ liana@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8285 ■ Hailey Ehrenreich

Du Toit van der Westhuizen

North West (Lichtenburg)

■ 082 877 6749 ■ dutoit@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8290 ■ Lebo Mogatlanyane

Cwayita Mpotyi

Mthatha

■ 078 187 2752 ■ umthatha@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8277

PULA/IMVULA E FUMANEHA

KA DIPUO TSE LATELANG:

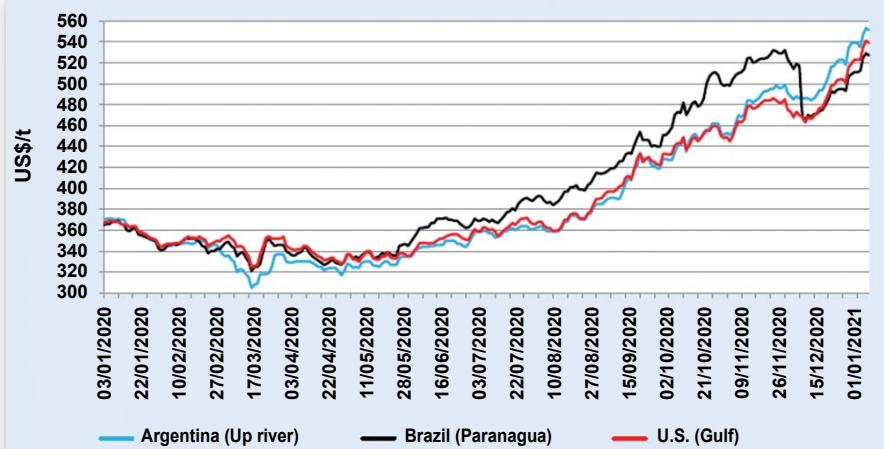
Sesotho, English, Setswana, Sezulu le Seqhotsa.

Articles written by independent writers are the views of the writers and not that of Grain SA.

Ditheko tsa peo ya oli...

1

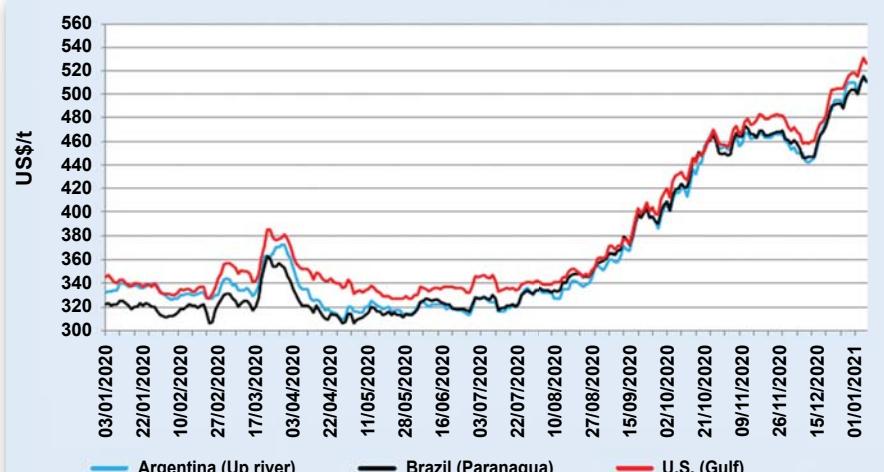
Ditheko tsa thomellontle ya dinawa tsa soya dinaheng tsa matjhaba.

Mohlodi: USDA

2

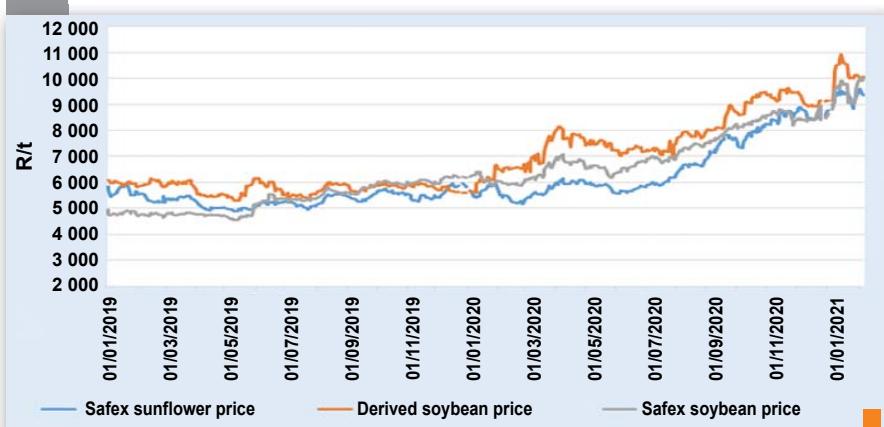
Ditheko tsa phofe ya dinawa tsa soya tsa dinaha tsa matjhaba.

Mohlodi: USDA

3

Ditheko tsa peo ya oli ya Historical Safex.

— Safex sunflower price — Derived soybean price — Safex soybean price

THIS PUBLICATION IS
MADE POSSIBLE BY THE
CONTRIBUTION OF
THE MAIZE TRUST

MADE POSSIBLE BY
OPDT